

Erinäisten korjaustöiden teettäminen Korkeavuorenkadun talossa n:o 26. Kaupunginvaltuusto osoitti ¹⁾ 10,000 markkaa Korkeavuorenkadun tonttien n:o:jen 26 ja 28 välisen palomuurin eristytämiseksi sekä pintaveden pois johtamiseksi ensinmainitulta tontilta, ollen mainittu rahamäärä maksettava etuantina ja merkittävä 1921 vuoden menosääntöön. Samalla kaupunginvaltuusto myönsi Suomen sokeriosakeyhtiölle 12,000 markan korvauksen siitä vahingosta, mikä yhtiöllä oli edellä mainitun kadun tontin n:o 28 omistajana koitunut siitä, ettei ylempänä mainittua palomuuria ollut vastapäistä pihamaata täytettäessä eristetty, ja oli mainittu rahamäärä maksettava 1920 vuoden tilierotuksesta.

Asuinhuoneistojen laittaminen Leppäsuon huvilaan. Sittenkuin erinäiset kaupunginviranpitäjät olivat ilmoittaneet rahatoimikamarille, että heidät oli irtisanottu asunnoistaan sekä anoneet, että heille luovutettaisiin asunnot Leppäsuon huvilasta esitti kamari, että se valtuutettaisiin kuntoon panettamaan huoneistot sanotussa huvilassa ja vuokraamaan ne lähemmin mainituille henkilöille vastedes määrättävästä vuokrasta sekä että mainittujen töiden kustantamiseksi etuantina kaupunginkassasta osoitettaisiin 40,000 markkaa, huomioon otettavaksi 1921 vuoden menosääntöä laadittaessa. Kaupunginvaltuusto myöntyi ²⁾ esitykseen.

Määrärahan myöntäminen Hermannin entisissä lentoparakeissa teetettyjä töitä varten. Hyväksyen rahatoimikamarin toimenpiteen teettää valtiolta ostetuissa Hermannin lentoparakeissa ja niiden vierellä erinäiset lisätyöt, niinkuin jalkakäytävien tasoituksen, makkeja, likakaivoja, viemärijohtoja y. m., päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto tähän tarkoitukseen tarpeelliset kustannukset, 19,000 markkaa, edeltäpäin maksettavaksi kaupunginkassasta ja merkittäväksi 1921 vuoden menosääntöön.

5. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Tasoitustöiden teettäminen ja rautatieraiten laskeminen Sörnäsiin suunniteltua ruumisasemaa varten. Sittenkuin kaupunginvaltuusto vuonna 1908 oli kaupungin suomalaisille ja ruotsalaisille evankelis-luterilaisille seurakunnille luovuttanut maksutta korttelin n:o 366 ruumisaseman paikaksi ⁴⁾ ja kirkkohallintolautakunta oli ilmoittanut, ettei ruumishuoneen rakentaminen ruumisaseman yhteyteen kohdannut estettä, ehdotti rahatoimikamari, että kaupunki ottaisi osaa tasoitustöiden teettämisestä ja rautatieraiten laittamisesta ruumisasemalle aiheutuviin kustannuksiin, kun nämä hyödyttäisivät myöskin kaupungin yleistä liikennettä, jotavastoin kirkkohallintolautakunta teettäisi ehdotetun ruumishuoneen ja luovuttaisi sen kaupungin käytettäväksi.

Kaupunginvaltuusto päätti ⁵⁾ pääasiassa hyväksyen rahatoimikamarin ehdotuksen:

että edellä mainitun ruumisaseman rakentamista varten tarvittavat rautatieraitet on osaksi rakennettava kaupungin toimesta ja sen kustannuksella;

että myöskin jäljellä olevan raideosan alusrakenne ja pengeri on teetettävä kaupungin toimesta ja niinikään sen kustannuksella;

että rakennuskonttori oikeutetaan kirkkohallintolautakunnan kustannuksella omaan kustannustensa hinnasta teettämään lähinnä edellisessä koh-

¹⁾ Valt. pöytäk. 10. 11. 34 §. — ²⁾ S:n 1. 6. 15 §. — ³⁾ S:n 15. 6. 20 §. — ⁴⁾ Ks. 1908 vuod. kert. siv. 24. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. 6. 4. 18 §.

dassa mainitun raideosan päällysrakenteen (ratapölkkyt, sorastaminen, raiteet ja puskurit);

että kaupungin yleisten töiden hallitus saa toimekseen aikansa ja kirkkohallintolautakunnan kanssa neuvoteltuaan kaupungin yleisten töiden menosääntöehdotukseen merkitä edellämainittuja töitä varten tarpeelliset määrärahat; sekä

että rahatoimikamari saa toimekseen kirkkohallintolautakunnan kanssa sopia siitä, että kaupunki saa vuokravapaasti käyttää edellä mainitun ruumisaseaman yhteyteen laitettavaa ruumishuonetta.

Määrärahan myöntäminen alustavain tutkimusten toimittamiseksi n. s. esikaupunkiratain aikaansaantimahdollisuuksien selvittämiseksi.

Sittenkuin professori J. Castrén Helsingin ja Fredrikserin ratapihain uudestijärjestämiskysymystä valmistelemaan asetetun valtionkomitean puheenjohtajana oli tehnyt esityksen määrärahan osoittamisesta alustavan tutkimuksen toimittamiseksi n. s. esikaupunkiratain aikaansaantimahdollisuuksista, osoitti ¹⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan tähän tarkoitukseen 10,000 markkaa.

Määrärahan myöntäminen ruoppaustöitä varten. Kaupunginvaltuusto oikeutti ²⁾ kaupungin yleisten töiden hallituksen 1921 vuoden menosääntöehdotukseen kaupungin satamain ruoppaustöitä varten merkitystä määrärahasta etuantina saamaan 100,000 markkaa käytettäväksi Pannukakun saarelle johtavan väylän syventämiseen.

Paikkain vuokraaminen kojuista y. m. harjoitettavaa kauppaa varten. Kaupunginvaltuusto päätti ³⁾, että määräykset paikkojen vuokraamisesta kojuista, vaunuista ja pöydiltä harjoitettavaa kauppaa varten kaupungin kaduilla, toreilla ja muilla yleisillä paikoilla, jotka valtuusto vuonna 1919 vahvisti väliaikaisesti olemaan voimassa ⁴⁾, pysyvät voimassa, kunnes valtuusto ne muuttaa.

Kaupun harjoittaminen Rautatien torilla. Erinäisten torikauppiaiden anomuksen johdosta saada edelleen harjoittaa kauppaa Rautatien torilla päätti ⁵⁾ kaupunginvaltuusto toistaiseksi sallia kotiteollisuustuotteiden kaupan mainitulla torilla.

Tehdyn anomuksen johdosta päätti ⁶⁾ kaupunginvaltuusto oikeuttaa kangas- ja lyhyttavarakauppiat toistaiseksi, ei kuitenkaan kahta vuotta kaupempaa, kesäkuun 1 p:stä 1920 lukien, harjoittamaan kauppaa Rautatien torilla.

Vesijohtotöiden teettäminen Nickbyn mielisairaalaassa. Rahatoimikamari oli valtuuttanut kaupungin yleisten töiden hallituksen teettämään erinäisiä töitä, jotta vedensaanti Nickbyn mielisairaalaan paranisi sekä teki esityksen määrärahan myöntämisestä mainittuja töitä varten. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ⁷⁾ kamarin toimenpiteen ja osoitti etuantina kaupungin kassasta tähän tarkoitukseen 98,000 markkaa merkittäväksi 1921 vuoden menosääntöön.

Erinäisten muutos- ja täydennystöiden teettäminen kaasulaitoksessa. Rahatoimikamari oli tehnyt esityksen varain osoittamisesta erinäisten muutos- ja täydennystöiden teettämiseksi kaasulaitoksessa kaikkiaan 61,500 markan kustannuksin, johon rahamäärään sisältyi kustannuksia töistä Runebergkadun jakelukelossa 15,000 markkaa, Sörnäsän kaasulaitoksella 15,000 markkaa, sairaanhoituhuoneen kuntoonpanettamisesta kaasulaitoksella 4,000 markkaa, sairaanhoitotarvikkeiden ja n. s. pulmoottorin hankkimisesta 25,000 markkaa

¹⁾ Valt. pöytäk. 5. 5. 23 §. — ²⁾ S:n 15. 12. 6 §. — ³⁾ S:n 11. 2. 21 §. — ⁴⁾ Ks. 1919 vuod. kert. siv. 39. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. 21. 4. 2 §. — ⁶⁾ S:n 19. 5. 45 §. — ⁷⁾ S:n 24. 11. 20 §.

ynnä käyttöosaston ovien muutosta 2,500 markkaa. Kaupunginvaltuusto oikeutti¹⁾ kaasulaitoksen teettämään edellämainitut muutos- ja täydennystyöt 61,500 markan kustannuksin, joka oli pantava maksettavaksi laitoksen tililtä sen laitteiden kunnossapitoa ja täydentämistä varten sekä, ellei tämä tili tarkoitukseen riittäisi, ylittämään sen enintään 61,500 markalla.

Kaasulaitoksen uunilaitteen laajentaminen. Esiteltäessä kaupungin teknillisten laitosten hallituksen esitystä kaasulaitoksen uunilaitteen laajentamisesta päätti²⁾ kaupunginvaltuusto kaasulaitoksen uunilaitetta laajennettavaksi kahdella uudella uuniryhmällä sekä osoitti tähän tarkoitukseen 1919 vuoden obligatiolainasta 1,000,000 markkaa, minkä ohessa kaupungin teknillisten laitosten hallitus valtuutettiin ryhtymään tästä johtuviin toimenpiteisiin.

Korkeajännitteisjohdon rakentaminen Merholmaan. Korkeajännitteisjohdon rakentamiseksi Merholmaan osoitti³⁾ kaupunginvaltuusto yhteensä 90,000 markkaa, maksettavaksi 1919 vuoden ensimmäisestä obligatiolainasta.

Muuntaja-aseman rakennuttaminen. Kaupunginvaltuusto myönsi⁴⁾ 66,000 markan määrärahan muuntaja-aseman rakennuttamiseksi L. Viertotien ja Munkkiniemenkadun kulmaukseen, mikä määrä oli etuantina maksettava kaupunginkassasta ja merkittävä 1921 vuoden menosääntöön.

Sähkölaitoksen johtoverkon vahvistaminen. Kaupunginvaltuusto osoitti⁴⁾ 13,000 markan määrärahan Kangasalantiellä olevan sähkölaitoksen johtoverkon vahvistamiseksi, mikä määräraha oli maksettava etuantina kaupunginkassasta ja merkittävä 1921 vuoden menosääntöön.

Lisämäärärahan myöntäminen akkumulaattoripatterien korjaukseen. Sitentekuin kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 15 p:nä 1919 oli myöntänyt⁵⁾ kaupungin teknillisten laitosten hallituksen esitykseen, että sähkölaitoksen akkumulaattoripatterien uusimiseen saisi laitoksen voittovaroista käyttää 300,000 markkaa, korjauskustannuksena lisäämättä patterien kirjaanpantua arvoa, oikeutti⁶⁾ kaupunginvaltuusto hallituksen puheenalaiseen tarkoitukseen edellämainituista voittovaroista lisäksi käyttämään 250,000 markkaa samoin ehdoin.

Erään turbogeneraattorin myyminen. Kaupungin teknillisten laitosten hallituksen tekemän esityksen johdosta valtuutti⁷⁾ kaupunginvaltuusto sähkölaitoksen myymään laitokseen v. 1910 hankitun 2,000 kw:n turbogeneraattorin.

Sähkölaitoksen johtoverkon ulottaminen Käpylän esikaupunkiin. Kaupungin teknillisten laitosten hallituksen esityksestä osoitti⁸⁾ kaupunginvaltuusto 140,000 markkaa sähkölaitoksen johtoverkon ulottamiseksi Käpylän esikaupunkiin, jotka varat oli etuantina maksettava kaupunginkassasta ja merkittävä 1921 vuoden menosääntöön.

Lisämäärärahan myöntäminen kaupungin yleisiä töitä varten. Rahatoimikamarin esityksestä myönsi⁹⁾ kaupunginvaltuusto vuoden tilierotuksesta lisäyksiä määrärahoihin satamia ja rautateitä varten 40,000 markkaa sekä sekalaisiin määrärahoihin 12,000 markkaa.

Santa- ja Busholman satamarakennustöiden jatkaminen. Kaupunginvaltuusto valtuutti¹⁰⁾ kaupungin yleisten töiden hallituksen kuluvan vuoden menosääntöön merkittyjen määrärahoihin lisäksi Santa- ja Busholman satamarakennustöiden jatkamiseen käyttämään 1,000,000 markkaan nousevan määrän, mikä määrä oli merkittävä 1921 vuoden menosääntöön.

¹⁾ Valt. pöytäk. 19. 5. 22 §. — ²⁾ S:n 5. 5. 22 §. — ³⁾ S:n 31. 8. 26 § ja 14. 9. 20 §. — ⁴⁾ S:n 15. 12. 5 §. — ⁵⁾ Ks. 1919 vuod. kert. siv. 101. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. 31. 3. 41 §. — ⁷⁾ S:n 5. 5. 17 §. — ⁸⁾ S:n 15. 6. 76. — ⁹⁾ S:n 15. 12. 6 §. — ¹⁰⁾ S:n 27. 10. 17 §.

Erinäisten Henrikinesplanadin jalkakäytäväin muuttaminen. Huomauttaen, että käytävä Vladimirinkadulta Raitiotietorille samoin kuin Vladimirin- ja Aleksanterinkadun katkaisemaa Henrikinesplanadin osaa ympäröivät kadut ovat liian kapeat nykyiselle liikenteelle, oli rahatoimikamari esittänyt, että kaikki puheenalaista esplanadin osaa ympäröivät jalkakäytävät, lukuunottamatta L. Henrikinkadun viereistä, muutettaisiin puurivien väliin, niin että katujen leveys lisääntyisi jalkakäytäväin leveydellä, sekä että vastapäinen Vladimirinkadun jalkakäytävä järjestettäisiin samalla tavalla. Kaupungin valtuusto hyväksyi ¹⁾ ehdotuksen sekä päätti, että puheenalaisen työn kustannukset on maksettava vuoden menosääntöön katuja ja yleisiä paikkoja varten merkitystä määrärahasta.

Kallion louhituttaminen Brändönkadulla. Kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ antaa rahatoimikamarin toimeksi 1921 vuoden menosääntöön merkitä 57,000 markan määrärahan erään Brändönkadulla sijaitsevan kallion louhituttamiseksi.

Esitys hätäaputöiden järjestämisestä. Sittenkuin kaupungin työttömäin asettama komitea oli kaupunginvaltuustolle tehnyt esityksen, paitsi muuta, hätäaputöiden järjestämisestä sekä rahatoimikamari tämän johdosta oli kehoittanut kaupungininsinööriä ilmoittamaan, mitkä vuoden budjettiin merkityt yleiset työt heti voitaisiin aloittaa ja montako työntekijää niihin voitaisiin ottaa, oli kaupungininsinööri ilmoittanut seuraavat työt voitavan heti aloittaa ja niihin ottaa allamainittu työntekijämäärä: Erinäiset Pakaan kadut 50 miestä, erinäiset It. Meilansin kadut 50 miestä, Sammatintie 50 miestä, Bölenkatu 30 miestä, nupukivenhakkuu 200 miestä, viertokiven hakkuu 400 miestä, Brahenkadun urheilukenttä 100 miestä (kohta kuin sen paikka määrätään), eli yhteensä 880 miestä.

Hyväksymällä kamarin toimenpiteet panettaa välittömästi käyntiin kaupungininsinöörin ilmoituksessa mainitut työt, paitsi viertokiven hakkuutta, päätti ³⁾ valtuusto antaa kaupungin yleisten töiden hallituksen toimeksi ryhtyä, mikäli vuodenaika salli, teettämään muitakin budjettiin merkittyjä töitä.

Leikkikentän laittaminen Bölen esikaupunkiin. Sittenkuin eräät Bölen esikaupungin talonmistajat ja vuokraajat olivat tehneet esityksen että kaupunki esikaupungissa toimitettavien kaduntasoitustöiden yhteydessä ryhtyisi toimenpiteisiin leikkikentän laittamiseksi sinne lapsia varten, päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto tuollaisen kentän laitettavaksi kesällä 1920 kamarin ehdottamaan paikkaan Maistraatinkadun vierelle sekä tähän tarvittavan 32,000 markan määrärahan maksettavaksi etuantina kaupunginkassasta ja merkittäväksi 1921 vuoden menosääntöön.

Urheilukenttä Brahen puistikossa. Esiteltäessä rahatoimikamarin esitystä urheilukenttään laittamisesta Itä- ja Länsi Brahenkadun vierelle suunniteltuun puistikoon hyväksyi ⁵⁾ kaupunginvaltuusto urheilulautakunnan toimesta laaditun ehdotuksen puheenalaisten urheilukenttään järjestämiseksi sekä määräsi, että tähän työhön saa, sikäli kuin sitä teetetään v. 1920, käyttää mainitun vuoden menosääntöön isonlaisen urheilukentän ja istutuksen laittamiseksi Kallioon Brahekatujen vierelle merkityn määrärahan, minkä ohessa valtuusto, antoi rahatoimikamarin toimeksi tehdä ehdotus tästä johtuvaksi kaupungin-asemakaavan muutokseksi.

Muistomerkin pystyttäminen kaatuneitten suojeluskuntalaisten haudoille. Esitettäessä uudelle hautausmaalle haudattujen suojeluskuntalaisten omaisten

¹⁾ Valt. pöytäk. 5. 5. 21 §. — ²⁾ S:n 14. 9. 9 §. — ³⁾ S:n 27. 1. 43 §. — ⁴⁾ S:n 31. 8. 24 §. — ⁵⁾ S:n 5. 5. 16 §.

anomusta, että kaupunki ottaisi osaa muistomerkin kustantamiseen haudoille, päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto mainittujen hautain järjestämiseksi ja kaunistamiseksi kaupungin yleisten töiden hallituksen lähettämän ehdotuksen mukaisesti käyttövaroistaan osoittaa 105,700 markkaa sekä antaa työn teettämisen toimeksi mainitulle hallitukselle, jonka siinä tuli toimia yksissä neuvoin asianomaisten kirkollisten viranomaisten ja kaatuneitten omaisten asettaman komitean kanssa.

Kaatuneitten vapaustaistelijain muistomerkin pystyttäminen. Kaupunginvaltuustolle jättämässään kirjelmässä oli johtaja A. Grönberg esittänyt, että valtuusto nykyisen sukupolven kiitollisuuden osoitukseksi isien täyttämästä kansalaisvelvollisuudesta sekä kehoitukseksi tuleville sukupolville ryhtyisi toimenpiteisiin muistomerkin pystyttämiseksi julkiselle paikalle Helsinkiin maansa puolesta kaatuneiden sankarien muistoksi. Tämän ajatuksen toteuttamiseksi jätti johtaja Grönberg samalla valtuustolle pohjarahaksi 10,000 markkaa, lausuen toivomuksen, että valtuusto tekisi aloitteen varain keräämiseksi puheenalaisen tarkoitukseen. Päätettyään kiitollisuudella vastaanottaa mainitun lahjoituksen, asetti ²⁾ valtuusto komitean antaen sille toimeksi tehdä ehdotuksen lahjoituksen tarkoitukseenperäin toteuttamiseksi.

Komitean antamassa mietinnössä ³⁾ huomautettiin, että kun kaupunginvaltuusto oli hyväksynyt lahjoituksen tarkoitukseenperän ja kysymys edellämainitun laatuksen muistomerkin pystyttämisestä näin ollen oli periaatteessa ratkaistu, oli komitea katsonut voivansa rajoittaa tehtävänsä asian ratkaisemiseksi välttämättömään tai sen yhteydessä olevain käytännöllisten toimenpiteitten järjestämiseen. Tällöin ensimmäisenä esiintyvä kysymys koski sopivinta paikkaa muistomerkillle. Paikoista, jotka tässä lähinnä voivat tulla kysymykseen oli komitean mielestä epäilemättä mainittava Erottaja. Kysymys hankkeen toteuttamisen tarvittavain varain keräämisestä oli komitean mielestä, koska asialle voitiin odottaa yleisön kannatusta, ratkaistava pääasiassa kaupunginvaltuuston alkuunpanemalla yleisellä keräyksellä. Yrityksen saattamiseksi hyvään alkuun oli komitean mielestä suotavaa, että Helsingin kaupunki itsekkin avustaisi keräystä tuntuvalta apurahalla. Lähin ympäristö, joka tietenkin olisi varattava muistomerkin kehykseksi, voitaisiin sitävastoin komitean mielestä panettaa kuntoon sillä testamenttisäädöksen kautta saadulla 200,000 markan rahamäärällä, jonka Helsingin kaupunki oli saanut professori O. Wasastjerna-vainajan jälkeen jättämästä omaisuudesta. Muistomerkin aatteeseen nähden oli komitea lahjoittajan suostumuksella katsonut suotavaksi tehdyn ehdotuksen muodostelua siihen suuntaan, että muistomerkki kuvaisi maamme itsenäisyystaistelua ja sen avulla saavutettua vapautta. Paras luonnos tätä muistomerkkiä varten olisi komitean mielestä saatavissa toimeenpanemalla yleinen palkintokilpailu maamme taiteilijain kesken.

Pääasiassa hyväksyen komitean ehdotuksen päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto: viisijäseniselle komitealle, joka valtuutetaan ottamaan sihteeriksi ja muut tarpeelliset apulaiset, antaa tehtäväksi:

a) toimeenpanna yleinen rahankeräys Suomen itsenäisyystaistelua ja sen avulla saavutettua vapautta kuvaavan monumenttaalisena veistokuvateoksen pystyttämistä varten, johon rahankeräyksen komitea saisi avukseen ottaa sopivia henkilöitä;

b) valita palkintolautakunta ja yksissä neuvoin sen kanssa laatia ja hyväksyä mainitun veistokuvateoksen luonnosten palkintokilpailun ohjelman;

¹⁾ Valt. pöytäk. 31. 8. 53 §. — ²⁾ Ks. 1918 vuod. kert. siv. 162. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 14. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 19. 5. 2 §.

- c) julistaa mainitun palkintokilpailun;
 d) palkintolautakunnan annettua lausuntonsa saapuneista kilpailuluonnoksista hyväksyä, jos hyväksi näkee, jonkin niistä valmistettavaksi; sekä
 e) ryhtyä kaikkiin yrityksen toteuttamiseksi tarpeellisiin käytännöllisiin toimenpiteisiin;

antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi valtuustolle ehdottaa, minkä suuruisella rahamäärällä kaupunki avustaisi edellä mainittua rahankeräystä; vastaisen muistomerkin paikaksi määrätä Erottaja; samoin kuin kustannukset muistomerkkiä ympäröivän paikan kaunistamisesta suoritettaviksi professori O. Wasastjernan kaupungille testamenttaamista varoista.

Komitean jäseniksi valittiin¹⁾ sittemmin ylitirehtööri O. Tarjanne, yliarkkitehti H. Lindberg, johtaja A. Grönberg, lääketieteen liseniaatti E. Suolahti ja lääketieteen tohtori F. Langenskiöld.

Oulunkylän asemalta Vanhaankaupunkiin vievän kylätien julistaminen yleiseksi maantieksi. Uudenmaanlänän maaherranvirastolle tehdyn esityksen johdosta, että Oulunkylän asemalta ja huvilayhdyskunnasta Vanhaankaupunkiin johtava kylätie julistettaisiin yleiseksi maantieksi, esitti²⁾ kaupunginvaltuusto pyydettyinä lausuntona ensinnä että asian valmistelu kaupunginvirastoissa oli viivästynyt sen johdosta, että suurta epätietoisuutta oli ilmennyt sen alueen kaupunginasemakaavan lopullisesta muodostumisesta, mistä puheenalainen kylätie kulki, minkä tähden oli ollut mahdotonta ratkaista, kävisikö tie yhteen jonkun vastaisen kadun tai tien kanssa, mikä seikka taas ratkaisevasti vaikutti asian päättämiseen. Tien julistaminen yleiseksi tieksi edellyttäisi sen levittämistä, mistä koituisi melkoisia kustannuksia. Helsingin kaupunki voisi sen tähden myöntyä puheenalaisen tien julistamiseen yleiseksi tieksi ainoastaan siinä tapauksessa, että sillä vastedeskin olisi tiestä hyötyä. Vaikkei puheenalaisen alueen lopullisen asemakaavan ehdotusta vielä ollut olemassa, voitiin laadittujen suunnitelman perusteella todeta, että melkoiset osat puheenalaista tietä kaupungin alueella jäisivät vastaisten katujen ja teiden ulkopuolelle. Koska Helsingin kaupungilla ei voinut olla mitään etua siitä, että se yleisenä tienä teettäisi ja kunnossa pitäisi kylätietä, joka vastedes todennäköisesti tulisi poistettavaksi, ja kaupunki näin ollen ei saisi asianmukaista hyötyä tien tekoon käyttämistään kustannuksista, anoi kaupunginvaltuusto, ettei esitystä otettaisi huomioon.

Määräraha Boxbacka aktiebolag-yhtiölle. Kirjelmässään marraskuun 9 p:ltä 1919 oli Boxbacka aktiebolag-yhtiö rahatoimikamarilta anonut, että yhtiölle hankittaisiin 545,500 markan korvaus jo teetetyistä uutisrakennuksista ja suuremmista korjauksista, 695,000 markan suuruinen määräraha kaluston hankkimiseen, rakennusten, kaluston ja teiden kunnossapitoon sekä omaisuusveron suorittamiseen sekä 1,719,460 markan suuruinen määräraha uutisrakennusten teettämiseen ja ehdottomasti tarpeellisiin korjaustöihin eli yhteensä 2,959,960 markkaa. Rahatoimikamari katsoi³⁾ että kysymykseen nähden ensin olisi harkittava, oliko kaupungin edun mukaista uhrata melkoisia rahamääriä maanviljelyksen parantamiseen alueilla, jotka ennemmin tai myöhemmin liitettäisiin kaupungin asemakaavaan, vai olisiko puheenalaiset alueet annettava vuokralle pienempinä viljelyspalstoina. Jälkimmäinen menettelytapa tuottaisi kaupungille suurempia käteistuloja, ja tulot tiluksista,

¹⁾ Valt. pöytäk. 1. 6. 6 §. — ²⁾ S:n 19. 5. 16 §. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 31 vuodelta 1919.

jos ne pysytettäisiin kaupungin hallinnossa, tulisivat kunnallisten laitosten hyväksi, mikä sosialipoliittiselta kannalta olisi suositeltava. Muutoin katsoi kamari, että järkipärisesti hoidetun maanviljelyksen siksi lähellä sellaista suurkaupunkia kuin Helsinki pitäisi kannattaa ja asettui sen vuoksi sille kannalle, että ne alueet, jotka tätä nykyä kuuluivat Boxbacka aktiebolag-yhtiön hallintoon, edelleenkin olisi pysytettävä sen alaisina ja että kaupungin viljelemän maan aluetta kernaammin olisi laajennettava kuin pienennettävä, minkä vuoksi olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin maanviljelyksen saattamiseksi parempaan kasvuvoimaan sekä kaluston lisäämiseksi ja parantamiseksi. Mitä anottuun määrärahaan tulee, voitaisiin sitä rahatoimikamarin mielestä pienentää osaksi omaisuusveron suorittamiseen lasketulla 90,000 markan määrällä, koska kamari oli päättänyt tehdä asianomaiseen paikkaan anomuksen, että kaupunki Boxbacka aktiebolag-yhtiön kaikkien osakkeiden tosiasiallisena omistajana vapautettaisiin velvollisuudesta suorittaa omaisuusveroa mainitun yhtiön puolesta, osaksi 100,000 markalla sen kautta että kustannukset suunnitellun perunakellarin rakentamisesta vähennettäisiin. Ylläesitetyillä perusteilla esitti rahatoimikamari, että kaupunginvaltuusto mainittuihin tarkoituksiin myöntäisi Boxbacka aktiebolag-yhtiölle 2,769,960 markan määrärahan. Kaupunginvaltuusto myöntyi ¹⁾ esitykseen siten, että puheenalainen määrä oli suoritettava 1917 vuoden obligatiolainasta, ja sikäli kuin mainittu laina ei riitä tarkoitukseen, 1919 vuoden lainasta.

Erinäisten osakeyhtiöiden kunnallistuttaminen. Käsitellessään uudelleen rahatoimikamarin tekemää ehdotusta erinäisten sellaisten osakeyhtiöiden purkamisesta, joissa kaupungilla oli osake-enemmistö ²⁾, josta asiasta annettu uusi komiteanmietintö ³⁾ löytyi, päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto jättää kysymyksen Helsingin Raitiotie ja Omnibusosakeyhtiön sekä Helsingin Makasiini-osakeyhtiön kunnallistuttamisesta tällä kertaa raukeamaan; samoin kuin antaa rahatoimikamarin toimeksi tehdä valtioneuvostolle alistuksen esityksen antamisesta eduskunnalle siitä, että kunta, jolla on osake-enemmistö yleishyödyllisessä osakeyhtiössä, vapautettaisiin velvollisuudesta maksaa veroa semmoisessa yhtiössä omistamastaan osuudesta.

Lisämääräraha Korkeasaaren kunnossapiltoa varten. Kaupunginvaltuusto osoitti ⁵⁾ 35,000 markkaa lisäyksenä Korkeasaaren kunnossapitomäärärahaan suoritettavaksi vuoden tilierotuksesta.

Korkeasaaren ja Seurasaaren hallinto. Sittenkun kaupunginvaltuusto vuonna 1919 oli asettanut komitean antaen sille toimeksi tehdä ehdotuksen Korkeasaaren ja Seurasaaren vastaisesta hallinnosta, erittäinkin huomioon ottamalla Korkeasaaren eläintarhan säilyttämisen ⁶⁾, ehdotti komitea antamassaan mietinnössä ⁷⁾, että kaupunginvaltuusto päättäisi:

että Korkeasaari luovutettaisiin yksinomaan eläintarhaksi, joka vähitellen on uudistettava entiseen laajuuteensa;

että Mustikkamaa ensi tilaisuudessa luovutetaan varsinaiseksi kansanpuistoksi;

että ulkomuseolle luovutetaan vakinaisesti käytettäväksi enintään 10 ha:n laajuinen alue Toivolan huvilan takaa Meilahdessa;

että Korkea- ja Seurasaaren hallinto jätettäisiin kaupungin yleisten töiden hallitukselle, johon tätä varten olisi asetettava erityinen virkamies; sekä

¹⁾ Valt. pöytäk. 27. 1. 42 §. — ²⁾ Ks. 1919 vuod. kert. siv. 46. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 7. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 31. 3. 52 §. — ⁵⁾ S:n 10. 11. 29 §. — ⁶⁾ Ks. 1919 vuod. kert. siv. 47. — ⁷⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 29.

että tämä virkamies saisi tehtäväkseen muidenkin kansanpuistojen ja n. s. luonnonalueiden hoidon, eritoten luonnonsuojelusta silmälläpitäen.

Sittenkun kaupunginvaltuusto oli anonut rahatoimikamarin lausuntoa komitean mietinnöstä, oli kamari tämän kysymyksen yhteydessä käsitellyt Societas pro fauna et flora fennica seuran kaupunginvaltuustolle tekemää esitystä luonnonsuojelulautakunnan asettamisesta, sekä Muipaistieteellisen toimikunnan rahatoimikamarille tekemää anomusta ulkomuseolle vuonna 1911 luovutetun ¹⁾ alueen alkuperäisten rajain vahvistamisesta, josta alueesta toimikunta oli ottanut ainoastaan osan käytäntöön.

Näistä kysymyksistä oli kamari pyytänyt kaupungin yleisten töiden hallituksen lausuntoa, joka puolestaan oli ehdottanut:

että Korkeasaari olisi kokonaan luovutettava eläintarhan käytettäväksi, jotta tämä voitaisiin järjestää tarkoitustaan vastaavalla tavalla, ja että kävijöiltä kannettaisiin pieni pääsymaksu, kuten kaikkialla muuallakin eläintieteellisissä laitoksissa;

että Mustikkamaa, lukuunottamatta niitä osia, jotka nykyään ovat luovutetut teollisuustarkoituksia varten, ensi tilassa luovutettaisiin varsinaiseksi kansanpuistoksi;

että ulkomuseolle Seurasaarella, joka saari olisi säilytettävä yksinomaan kansanpuistona, vastaisuudessa luovutettaisiin sopiva alue Toivolan laaksosta Meilahdessa, ja että museolle olisi varattava sen hallussa nykyisin oleva alue rannan ja tien välillä, jotta sen rakennuksia ei tarvitsisi siirtää toiseen paikkaan ja

että saarten hoitoa ja luonnonsuojelusta varten asetettaisiin erityinen lautakunta ja että sen alaisena virkailijana toimisi mahdollisimman suurella toimivallalla varustettu virkamies eli intendentti, joka, koska eläintarhan hoito tuskin tulee tuottamaan täyttä työmäärää, myöskin muuten olisi rahatoimikamarin käytettävänä.

Rahatoimikamari katsoi voivansa pääasiassa kannattaa komitean ja hallituksen lausumia mielipiteitä, mutta piti kuitenkin toistaiseksi mahdottomana luovuttaa Korkeasaarta yksinomaan eläintarhan käytettäväksi syystä, että sopivista kansanpuistoista edelleen oli puute, eikä Mustikkamaata ilman järjestelyä voitu heti kansanpuistoksi muuttaa. Seurasaaren nähden huomautti rahatoimikamari, ettei ulkomuseon pysyttäminen siellä suinkaan olisi haitaksi kansanpuistolle, vaan pikemmin päinvastoin, siinä tapauksessa että pääsy sinne merenpuoleltakin tulisi yleisölle täysin vapaaksi. Jos kaupunginvaltuusto tällä ehdolla hyväksyisi toimikunnan ehdotuksen museon laajentamisesta, olisi paikalla nykyään oleva aita museon hallinnon toimesta poistettava ja hallinnon oikeus kantaa pääsymaksua rajoitettava yksityisiin laitoksiin, jotka viimeksimainitut, jos tarpeelliseksi havaittaisiin, saisi aidata. Yleisön lisääntymisen johdosta kävisi kuitenkin tarpeelliseksi järjestää tehokkaampi vartiointi kuin tähän saakka, minkä tähden kaupunginvaltuustolla oli muinaistieteellisen toimikunnan puolelta odotettavana esitys, että kaupunginvaltuusto ottaisi osaa tästä johtuvain kustannusten suorittamiseen. Tämän seikan ei kuitenkaan tulisi vaikuttaa asian ratkaisuun.

Rahatoimikamarin mielestä olisi kaupungin yleisten töiden hallitukselle annettava toimeksi ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, että Mustikkamaalle saataisiin kansanpuisto, joka samoin kuin Korkea- ja Seurasaari sekä myöskin Turholman kansanpuisto voitaisiin yhdistää saman hallinnon alaiseksi, ja

¹⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 29.

olivat sekä komitea että hallitus olleet yksimieliset siitä, että tämä toimi olisi uskottava erityiselle virkamiehelle. Eri mieliä oli vain ilmaantunut siitä, minkä viranomaisen alaisena mainittu virkamies tulisi toimimaan. Kamari katsoi, että tämän virkamiehen tulisi saada mahdollisimman suuret valtuudet ja olla rahatoimikamarin alainen, mutta kaupunginvaltuuston valitsema.

Ylläesitetyn perusteella ehdotti rahatoimikamari kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Korkeasaarta, joka vähitellen muodostetaan pääasiallisesti eläintarhaksi toistaiseksi, kuten tähänkin saakka, käytettäisiin myöskin kansanpuistona;

että Mustikkamaa luovutettaisiin kansanpuistoksi, ja että ne osat, joita ei ole vuokrattu teollisuustarkoituksiin, ensi tilassa käytettäisiin tähän tarkoitukseen, jota varten yleisten töiden hallitusta kehoitettaisiin tekemään asian vaatiman ehdotuksen;

että, hyväksymällä Seurasaaren ulkomuseon alueen ehdotetut rajat, kamari oikeutetaan Muinaistieteellisen toimikunnan kanssa sopimaan alueen luovuttamisesta kaupunginvaltuuston aikaisemmin vahvistamin ehdoin ja edellyttäen:

että aluetta, jonne yleisöllä on vapaa pääsy, ei aidata; että museon rakennusten sijoittaminen toimitetaan yksissä neuvoin saaren intendentin kanssa, huomioonottaen, että kasvullisuutta, mikäli mahdollista, varjellaan, ja että kaadetut puut saa käyttää museon tarpeisiin; sekä että rakennuksia ja niiden tapaisia laitoksia kielletään kuljettamasta mantereelta saareen johtavaa siltää pitkin, jota vastoin tarveainneiden y. m. s. kuljetus intendentin myöntömyksellä on luvallista;

että Korkea- ja Seurasaaren hoito jätettäisiin erityiselle rahatoimikamarin alaiselle ja kaupunginvaltuuston valitsemalle virkamiehelle eli intendentille, joka saisi tehtäväkseen muidenkin kansanpuistojen ja n. s. luonnonalueiden hoidon, eritoten luonnonsuojelusta silmällä pitäen; sekä

että rahatoimikamarille annettaisiin tehtäväksi laatia ehdotus intendentin ohjesäännöksi sekä tehdä esitys hänen palkkaeduikseen.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi¹⁾ rahatoimikamarin ehdotuksen.

B. Kaupungin irtainta omaisuutta ja rahatointa koskevat asiat.

Lausunto vuositilintarkastajain kaupungin 1917 vuoden tilejä vastaan tekemäin muistutusten johdosta. Näiden lautakuntain ja laitosten, joilta oli vaadittu²⁾ selitystä vuositilintarkastajain vuoden 1917 tilejä vastaan tekemäin muistutusten johdosta, annettua sen, lähetti³⁾ budjettivaliokunta lausuntonsa asiasta kaupunginvaltuustolle. Tässä huomautti valiokunta, että vuositilintarkastajien lausunnot kunnan hallintokoneistossa puheenalaisena vuonna esiintyneistä puutteellisuuksista kyllä perustuivat fosioloihin, mutta toiselta puolen oli, sen jälkeen kuin edellämäinitut muistutukset oli tehty, huomattavia sekä yleisiä että yksityiskohtaisia uudistuksia toimeenpantu tai olivat ne valmisteltavina, joten tilintarkastajain lausunnot ja toivomukset olivat kadottaneet merkityksensä. Mitä tulee rahatoimikonttorin toisella paikkakunnalla toimittaman maksunsuorituksen todistamiseen, huomautti

¹⁾ Valt. pöytäk. 13. 10. 16 §. — ²⁾ Ks. 1919 vuod. kert. siv. 49 y. s. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 6.